

PRACOWNIA PROJEKTOWA
„DOMAR”
43-400 CIESZYN ul. Jordana 5
tel/fax 852 13 01; mobile - 0/604 170 395
e-mail: wojciechriess @ o2.pl

PROJEKT BUDOWLANY

OBIEKT: BUDYNEK ADMINISTRACYJNY

ADRES BUD: Cieszyn ul. Kochanowskiego 14.

INWESTOR: Urząd Miejski w Cieszynie

FAZA

OPRACOWANIA: Projekt budowlany remontu elewacji .

Prace budowlane i konserwatorskie należy BEZWZGLĘDNIÉ powierzyć firmie posiadającej do tego odpowiednie kwalifikacje i doświadczenie w pracy na obiektach zabytkowych.

Opracowanie:

Cieszyn, kwiecień 2008r.

Spis treści:

I. Strona tytułowa

II. Spis treści i rysunków

III. Uprawnienia projektanta

IV. Projekt architektoniczno - budowlany

-Opis techniczny do projektu budowlanego

-RYSUNKI:

nr 1 - kolorystyka elewacji frontowej

nr 2 - kolorystyka elewacji bocznych

nr 3 - kolorystyka elewacji tylnej

OPIS TECHNICZNY DO PROJEKTU BUDOWLANEGO REMONTU ELEWACJI BUDYNKU URZĘDU MIEJSKIEGO W CIESZYNIĘ PRZY ul. KOCHANOWSKIEGO 14.

Inwestor: URZĄD MIEJSKI W CIESZYNIĘ

I. LOKALIZACJA i POCHODZENIE i OPIS BUDYNKU:

Budynek w którym planowany jest remont elewacji zlokalizowany jest w Cieszynie przy ul. Kochanowskiego 14.

Budynek pierwotnie wybudowany jako konwikt (bursa) dla młodzieży szlacheckiej, wybudowany z fundacji barona Karola Cselesty w latach 1820 – 1824.

Projektantem budynku był architekt Florian Jilg, urodzony w roku 1780 w Bretnowie na Śląsku Opawskim.

Był budowniczym Komory Zamkowej w Karniowie, skąd w roku 1807 przybył do Cieszyna. W styczniu 1807 roku został przyjęty do cechu murarzy, prawa miejskie Florian Jilg przyjął 24 lipca 1807 roku.

*W drugiej dekadzie XIX pełnił funkcję **głównego architekta miasta**.*

Był jednocześnie autorem wielu projektów m.in.:

- Browar w Cieszynie;
- budynki: teatru (obecnie kina) przy ul. Ratuszowej,
- Wyższa Brama 10 i 16, Bobrecka 13 (nieistniejący), Bielska 3,
- bursy dla młodzieży szlacheckiej fundacji barona Cselesty przy ul. Kochanowskiego 14
- budynku – dworku przy ul. Bielska 47, gdzie na koniec życia zamieszkał. Zmarł tamże w noc sylwestrową 1841/42 (budynek ten **nie jest** niestety objęty ochroną konserwatorską i jest obecnie przeznaczony do wyburzenia (!) w związku z planowaną budową hipermarketu).
- Projektował i wybudował wiele innych budynków - w stylu klasycystycznym - na modłę ówczesnych czasów w Cieszynie i poza jego granicami.

II. OPIS BUDYNKU KOCHANOWSKIEGO 14

+ OCENA STANU TECHNICZNEGO ELEWACJI BUDYNKU:

Jest to budynek częściowo podpiwniczony, jednopiętrowy (dwukondygnacyjny), na rzucie wydłużonego prostokąta, kryty dachem mansardowym z pokryciem blachą miedzianą w dobrym stanie technicznym.

Kompletnej wymianie uległa stolarka okienna.

Remontu renowacyjnego wymagają drzwi wejściowe na elewacji tylnej.

Elewacja frontowa jedenastoosiowa - na parterze, dwunastoosiowa - na piętrze. Na polu osi centralnej wznosi się w formie ryzalitu portyk typu przyściennego z dwoma parami jońskich kolumn częściowo wtopionych w mur podtrzymujący belkowanie zwieńczone z ogzymśowanym, trójkątnym przyczółkiem (tympanonem).

Kolumny w porządku jońskim wykazują duży stopień zużycia ukształtowanych profili w okolicy baz kolumn oraz ich kapiteli gdzie w znacznym stopniu nastąpiły zniszczenia np. jest zniszczony w 80% ornament jajownika (kimation – wole oczka), uszkodzeniu częściowemu uległy profile ślimaków, szczególnie w wystających poza okap ich częściach etc.; zatraceniu wyrazistości pomogło również ostatnie „poprawianie” elewacji poprzez nakrop miotełkowy terabony.

To doraźne nakropowe wykonanie renowacji elewacji powłoką cementową spowodowało uszczelnienie a w konsekwencji uszkodzenia starych wypraw tynkarskich i ich destrukcję.

Kapitele i bazy kolumn wymagają pilnej **konserwatorskiej interwencji** w celu przywrócenia im dawnej świetności. Cokoły pod bazami kolumn – kamienne z nakropem tynku cementowego wymagają oczyszczenia, uzupełnień , zahydrofobowania .

W portyku mieści się kamienny portal wejściowy zamknięty łukiem koszowym z ozdobną kratą z datą powstania budynku - poniżej klucza. Detal ten jest trudno czytelny z powodu zakrycia go tablicami informacyjnymi Urzędu Miejskiego.

Nad portalem wejściowym znajduje się kamienna tablica fundacyjna wykazująca zniszczenia wietrzelinowe. Kamienne elementy portalu wejściowego pomalowane są białą narzutą cementową. Elementy pionowe portali wykazują ubytki zwietrzelinowe w dolnej partii kwalifikujące je do wymiany z powodu zbyt znacznych ubytków substancji kamiennej, narażonej w tych miejscach na działanie wód opadowych i soli. Ubytki spowodowały zatracenie profilowania kamienia. Dotyczy to zarówno portalu frontowego jak i portalu na tylnej elewacji. W obu przypadkach należy do odtworzenia dobrać kamień zgodny z istn. zarówno pod względem struktury jak i rodzaju barwy.

W tylnym portalu również obserwuje się znaczne ubytki.

Nad tablicą dwa okna pierwszego piętra.

Skrajne osie obu narożnych części elewacji frontowej ujęte są w rustykowane lizeny stanowiące odpowiednik portyku środkowego, wydzielone pasami płytkiego boniowania.

W płycinach po dwa okna na każdej kondygnacji oddzielone z kolei płycinką podłużną z dekoracją z wici roślinnych. Dekoracje te również należy oczyścić i uzupełnić, zabezpieczyć, zahydrofobować.

Pozostałe okna elewacji frontowej ujęte w pionowe, wspólne wnęki z rombowymi płycinkami z rozetami.

Po dawnych zawilgoceniach murów w partiach przycokołowych obserwuje się duży stopień zniszczenia tynków elewacyjnych oraz ich ubytki. Następowoło to poprzez kapilarne podciąganie wody w strukturze muru i niszczące rozsadzanie warstw tynków w okresach zimowych

Cokoły – kamienne - w znacznej mierze posiadają otulinę cementową o różnej grubości. Cokoły kamienne posiadają liczne ślady przewierceń po przeprowadzonej iniekcyjnej metodzie osuszania murów i wykonaniu przepony izolacyjnej.

Elewacje boczne - trójosiowe, płycionowane;

Boczna elewacja od strony ulicy Korfantego, miejscami przyczerniała, wykazuje duży stopień zabrudzenia (duży ruch samochodowy) i ślady po zaciekach .

Elewacja tylna - zupełnie prosta. Uwagi - jak wyżej

Gzymsy poddachowe profilowane, na ogół w dobrym stanie.

Po wymianie stolarki okiennej pod parapetami znajdują się gzymsy podokienne w różnym stanie zachowania.

UWAGA:

Na elewacjach – szczególnie tylnej **znajduje się liczna sieć kabli** przebiegających „we wszystkich” kierunkach.

Ten temat wymaga uporządkowania przez Inwestora - wg odrębnego opracowania.

III. PROJEKTOWANY REMONT ELEWACJI:

UWAGA !!!:

Kolorystyka została ustalona w sposób odmienny w stosunku do wskazań zawartych w badaniach stratygraficznych i programie prac konserwatorskich w opracowaniu zespołu: M. Osieczek, W. Morawiec, J. Czerkowski.

UZASADNIENIE:

Po analizie wskazań zastosowawczych kolorów, stwierdzono niespójność nazewnictwa z oznaczeniem numerowym w jednym przypadku.

Dodatkowo zaproponowane kolory zdaniem projektanta nie korelują z kolorystyką otoczenia w związku z czym działając w porozumieniu z panią inspektor z W.U.O.Z, ustalono jak w sentencji opracowania (patrz załącznik graficzny, Stwierdzam jednakże, że sprzęt drukujący nie został skalibrowany z rzeczywistą koloraturą i kolorystykę ukazaną na wydrukach można jedynie traktować jako kierunkowe ukazanie rozwiązania).

Przed zamówieniem farby na całość należy dokonać próbnego malowania wskazanymi kolorami na elewacji w polach o pow. po ok. 1 m² i uzyskać akceptację Konserwatora Zabytków, Inwestora i Projektanta.

Dopuszcza się korektę ustalenia kolorów jednakże w uzgodnieniu z gronem podanym wyżej.

Na podstawie własnych analiz, pomiarów i badań na obiekcie, posilkując się wytycznymi konserwatorskimi wynikającymi z badań stratygrafii, ustalono co następuje:

- **ogólny stan elewacji można ocenić jako wymagający pilnego podjęcia prac renowacyjnych i ratunkowych.**
- pilnego przeglądu wymaga stan urządzeń do odprowadzenia wód opadowych (rynny i rury spustowe) i ewentualna jego poprawa w momencie podjęcia prac elewacyjnych. Szczególnie należy zwrócić uwagę na rurę spustową w narożniku elewacji bocznej i tylnej od strony ul Korfantego oraz na stan rynien w okolicy tylnego wyjścia. Stwierdzono zatkany odpływ rury spustowej z lewej strony portyku wejściowego.
- należy zdjąć wierzchnią warstwę nakropka cementowego i następnie ocenić stan tynków (ostukowo) i ich spoistości. Powołać konsylium techniczne.
- Należy uzupełnić i naprawić oraz wyprowadzić zatarte i uszkodzone profile uskoków płycin, boniowania, gzymsów, zagłębionych opasek wokół okiennych, gzymsów podparapetowych, należy również oczyścić elementy sztukaterii (rozety i elementy dekoracji roślinnych w płycinkach rombowych, które wykazują uszkodzenia i popękania) detalu profili baz i kapiteli kolumn jońskich, uczytelnic jajorniki w kapitelach (**co winien bezwzględnie wykonać specjalistyczny zespół konserwatorski**).
W przypadku zniszczenia materiału w stopniu niemożliwym do naprawy winno się zrobić rekonstrukcję detalu na bazie ocalałych, dobrych fragmentów.
- Wskazane jest przemieszczenie metalowych tablic informacyjnych w jeden pionowy układ - na płaszczyźnie tynku obok kamiennego portalu bramowego

IV. OPIS PRAC KONSERWATORSKICH I BUDOWLANÝCH ZWIĄZANYCH Z REMONTEM ELEWACJI:

Czynności przygotowawcze:

- wykonanie ogrodzenia w celu ograniczenia możliwości dostępu do miejsca prowadzonych prac przez osoby postronne, wywieszenie tablic ostrzegawczych i tablicy informacyjnej.
- Postawienie rusztowań wokół budynku, uziemienie rusztowań, wykonanie daszków ochronnych nad wejściami do budynków, osiatkowanie ochronne rusztowań na całej wysokości
- Kontrola uprawnień firm i osób prowadzących prace remontowe, instruktaż BHP pracowników tych firm.
- Wykonanie zabezpieczeń folią stolarki okiennej w sposób umożliwiający wietrzenie (folię zamocować tackerem z trzech stron do okna,

zostawiając spód wolny, niezamocowany). Wykonać osłonięcie zabezpieczające rynien i rur spustowych miedzianych i parapetów.

Prace tynkarsko – murarskie:

- zbitcie tynków nakropowych i części tynków cementowo – wapiennych (odspojonych), oczyszczenie mechaniczne wraz z odpyleniem powierzchni murów, w razie konieczności przemurowanie w części ubytków, zbadanie stanu gzymsów, ich właściwego profilowania. W razie konieczności profile tynków wprowadzić na nowo.
- Dokonać przygotowania podłoża poprzez wzmocnienie środkiem głęboko penetrującym np. wg technologii STO Prim Grundex oraz STO Prim Divers lub wg innej technologii o podobnych właściwościach

Tynk płaszczyznowy i boniowany:

- wykonać tynk podkładowy wyrównujący wg technologii Tubag Trass Kalk Maschinnenleichtputz lub innej o podobnych właściwościach
- przykleić warstwę siatki na ściany na całości tynku płaskich wg technologii STO Glasfasergewerbe lub innej o podobnych właściwościach.
- Wykonanie tynku nawierzchniowego np. Bayosan RK 39 lub innego o podobnych właściwościach
- Wykonanie na części zniszczonych lub odparzonych tynków na gzymsach – tzw. profile ciągnione (zakłada się odtworzenie ok. 50 - 75%) tynkiem Tubag Stuckprofilmaortel Grob i Tubag STW 0,4 Stuckplan Spezial lub inny o podobnych właściwościach
- Renowacje konserwatorskie sztukaterii

Tynk renowacyjny:

- wykonanie części tynku renowacyjnego w strefie cokołu i przyziemia po wyczyszczeniu podłoża wstępna obrzutka Tubag Trass - Vorspritzmortel, tynk wyrównawczy Tubag Trass Kalk - Porengrundputz, tynk nawierzchniowy Tubag Trass - Kalk – Sanierputz lub zastosować inne o podobnych właściwościach

Warstwy nawierzchniowe:

- podwójne wyszpachlowanie ścian szpachlą ISPO KLASIC z zatopieniem siatki STO Glasfasergewerbe lub innych o podobnych właściwościach
- malowanie całości farbami Krzemoorganicznymi LOTUSAN STO ISPO lub innymi o podobnych właściwościach – podkład a następnie potrójnie zgodnie z kolorystyką.

Prace związane z elementami kamiennymi:

Elementy kamienne jak cokoły, portale bramowe, schody, tablica fundacyjna etc znajdują się w różnym stanie technicznym

- Kamienny cokół wokół budynku należy wyczyścić z narzuty cementowej, mechaniczne oczyszczenie powierzchni kamienia metodą strumieniowo ścierną z usunięciem starych uzupełnień (szczelne zaprawy cementowe),

elementów odspojonych od podłoża, popękanych, przebarwionych, usunięcie zdeintegrowanych spoin, oczyszczenie z brudu kamienia gorącą parą wodną

- ubytki uzupełnić właściwie dobierając rodzaj i strukturę kamienia, wyczyścić z uszkodzeń spowodowanych sedymentacyjnym rozwarstwieniem kamienia, w razie potrzeby uzupełnić braki, ślady po nawiertach spowodowanych osuszeniem murów uzupełnić kitami na bazie mączki kamiennej dobranej właściwie kolorystycznie i rodzajowo, zabezpieczyć antykorozyjnie elementy stalowych haków mocujących.
- Cytat z opracowania stratygrafii (całość w załączeniu niżej):
*„Do zabezpieczenia kamienia przed porastaniem stosuje się ogólnodostępne środki grzybo i glonobójcze ale takie, które nie powodują jego przebarwiania i uszczelniania. Do takich środków należy min. Lichenicida.
Do uzupełnień ubytków zastosować kity barwione w masie FUNCOSIL firmy REMMERS.
Wzmocnienie kamienia wykonać preparatem FUNCOSIL STEINFETIGER OH firmy REMMERS, natomiast hydrofobizację przeprowadzić preparatem SNL firmy REMMERS”*
- Oczyszczyć tablicę fundacyjną (wskazane jest wykonać to urządzeniem ciśnieniowym z gorącą parą wodną). Na tablicy fundacyjnej wykonać odczyszczenie a następnie renowację liternictwa płatkami czystego złota na pulmencie. Kamień zakonserwować hydrofobowo.
- Elementy kamienne portali wejściowych oczyścić z nawarstwień powłoki cementowej następnie j. w. Fragmenty z ubytkami substancji kamiennej odtworzyć w formie wstawienia nowych odtworzonych fragmentów. Alternatywnie można wykonać uzupełnienia kitami (patrz cyt. wyżej).
- Wzmocnienie osłabionych detali kamiennych metodą ciągłego przepływu z zastosowaniem preparatów krzemoorganicznych o właściwościach hydrofilnych np. Funcosol OH firmy Remmers lub innej o podobnych właściwościach z oraz odsolenie i wykonanie klejeń połączeń spękanych
- Wypełnienie szczelin pęknięć i rozwarstwień w detalach kamiennych masą iniekcyjną na bazie wapna dyspergowanego
- Uzupełnienie ubytków masą mineralną na bazie wapna z przymieszkami hydraulicznymi odpowiednio dobranymi kruszywami oraz pigmentami w celu uzyskania powierzchni zbliżonej do kamienia naturalnego
- W razie konieczności (np. fragment dolny portalu bramowego tylnego wyjścia – uzupełnienie wstawką kamienną braków z zachowaniem rodzaju struktury kamienia i profilowanie, braki kamieniarki na cokołach etc) dokonanie wstawek uzupełniających
- Uzupełnienie spoinowania masami mineralnymi również na bazie wapna z przymieszkami hydraulicznymi i odpowiednio dobranymi kruszywami. Proponuje się zastosowanie spoiny modyfikowanej z dodatkiem emulsji epoksydowej Funkosil ECC Fugemortel firmy Remmers lub innej o podobnych właściwościach

- Ujednolicenie powierzchni poprzez mechaniczne groszkowanie a następnie jej zahydrofobowanie.

Prace związane z elementami metalowymi:

- elementy metalowe jak kraty okien podpiwniczenia są nowe i nie wymagają renowacji jedynie zabezpieczenia w trakcie prac murarskich (osłonięcie folią PE)
- renowacji wymaga balustrada metalowa schodów tylnego wyjścia poprzez mechaniczne usunięcie produktów korozji oraz starych powłok malarskich metodą strumieniowo ściarną
- stabilizację powierzchni metalu po oczyszczeniu przy użyciu kontaktowych inhibitorów korozji
- naniesienie warstw powłoki cynkowej przy użyciu preparatu „Zinga” o grub 80 – 100 mikronów
- nałożenie antykorozyjnej warstwy pośredniej wysokocynowej farby chemoutwardzalnej Epex Eiseng Limmer 806E750-0702/703 o grub 80 mikronów lub innej o podobnych właściwościach
- nałożenie zewnętrznej warstwy malarskiej firmy np. Lankwitzer w kolorze czarnym lub innej farby o podobnych właściwościach.

Prace związane z innymi elementami:

- Renowacji należy poddać bramę wyjścia tylnego – doprowadzić do stanu jak brama wejściowa poprzez mechaniczne zdjęcie istn. powłoki lakierowej i zabezpieczenie lakierem bezbarwnym

Dane dotyczące ważniejszych materiałów zaproponowanych przy w/w pracach:

Założono technologie i materiały firm: Tubag, Baumint Bayosan, STO - ispo, Remmers.

CZEŚĆ UZUPEŁNIAJĄCA JAKO : ZAŁĄCZNIK DO OPRACOWANIA

pt.

BADANIA STRATYGRAFICZNE I PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

BUDYNKU URZĘDU MIEJSKIEGO W CIESZYNIE PRZY UL. KOCHANOWSKIEGO.
NR 14

Opracował zespół:

Maria Osielczak
Wiesław Mrowiec
Jarosław Czerkawski

Cieszyn 15.11 2007

OPIS OBIEKTU.

Budynek powstał w połowie IX wieku w stylu neorenesansu. Jest to budowla dwu kondygnacyjna o monumentalnym rozwiązaniu architektonicznym.

Podział elewacji jest wertykalny bez gzymsów pośrednich a wyznaczony płytkami ryzalitami bocznymi ujętymi boniowanymi pilastrami i centralnie umieszczonym portykiem.

Wejście główne zaakcentowane jest kolumnadą z jońskimi głowicami (zdublowane kolumny po prawej i lewej stronie) biegnącą od wysokiego podwyższenia przy cokole poprzez obie kondygnacje i wspierającą potężny tympanon umieszczony ponad gzymsem dachowym.

Portal wejściowy, do którego prowadzą cztery granitowe schody wykonany jest w formie profilowanej opaski z piaskowca z łukowym naświetlem ponad nim. Powyżej znajduje się duża kamienna tablica inskrypcyjna z łacińskim tekstem.

Drugie wejście do budynku, znajdujące się na osi poprzecznej wykonano w formie kamiennej opaski z profilem i naświetlem i umieszczono je w licu ściany elewacji.

Budynek jest symetryczny i posiada po pięć okien na każdej kondygnacji z każdej ze stron. Dodatkowo w portyku nad wejściem umieszczono dwa okna wielkości pozostałych.

Osie pionowe elewacji wyznaczone są poprzez rytm otworów okiennych jedne nad drugimi, przy czym po dwa skrajne z każdej kondygnacji ujęte są w formie płytkiego ryzalitu wyznaczonego płytko boniowanym pilastrem.

Stolarkę okienną zamontowano w płaszczyźnie lica muru, a skrzydła okien otwierają się na zewnątrz.

Pomiędzy kondygnacjami w strefie pionowego układu okien umieszczono małe dekoracyjne rozety ujęte w rombówce płyciny, natomiast w ryzalitach bocznych wykonano krótkie akantowe fryzy pomiędzy obiema kondygnacjami.

Pozostałe elewacje nie posiadają takiej dekoracji.

Budynek posadowiony jest na cokole z płyt kamiennych z niewielką odsadzką. Ze względu na dużą różnicę poziomów cokół z prawej strony elewacji ma wysokość około 20 cm , natomiast ze strony lewej sięga wysokości 1,70 m.

Obiekt nakryty jest mansardowym wysokim dachem z owalnymi lukarnami w dwóch poziomach. Opierzenia i krycie dachu wykonano blachą miedzianą.

STAN ZACHOWANIA OBIEKTU.

Elewacje budynku wykazują znaczne uszkodzenia tynków jak i elementów kamiennych. Generalnie spowodowane jest to znaczną penetracją wody gruntowej i opadowej w strefie przyziemia. Nastąpiło tam kapilarne podciąganie wody poprzez struktury kamienia i tynków. W okresach zimowych woda zawarta w strukturach zapraw i kamienia zamarzając i zwiększając swoją objętość powodowała rozsadzanie materiału.

Poza tym wraz z wodą do tynków i kamienia dostają się sole mineralne a te podczas wysychania krystalizują i powodują rozwarstwianie się materiałów oraz odpajanie się ich od podłoża.

Z tego powodu destrukcje materiałów wystąpiły tak w obrębie cokołu jak i dużo powyżej w strefie tynków elewacji.

Zniszczenia te próbowano naprawić wymieniając w tych miejscach zaprawy ale z powodu nie zlikwidowania przyczyny takiego stanu rzeczy, one także ulegały destrukcji.

Prawdopodobnie w późniejszym czasie wykonano przeponę izolacyjną na poziomie przyziemia prawie na całym obwodzie elewacji. W tej chwili trudno stwierdzić jaki osiągnięto efekt ale wydaje się, iż tynki w obrębie cokołu są suche co sugerowało by skuteczność zabiegu.

Naprawy tynków wykonano niechlujnie na co wskazują zatarte odziały boniowań i profile uskoków lizen.

Poważnym powodem uszkodzeń tynków na całych ich płaszczyznach jest wykonanie narzutu w postaci cementowego „nakropka”.

Zaprawy te spowodowały uszczelnienie zapraw tynkarskich znajdujących się pod spodem i przy udziale dużych ilości soli jakie znajdują się w cementach spowodowały dezintegrację spoiw w pierwotnych tynkach.

Wstępne oględziny wykazały poważne zniszczenie detali dekoracyjnych. Wykonane one zostały z zapraw wapiennych i gipsu. Pod wpływem zawartych w cementowym „nakropku” soli tynki uległy destrukcji co spowodowało odspojenie elementów sztukatorskich oraz ich silne spękanie.

Podobnie wygląda sytuacja w przypadku kamiennego cokołu jak i opasek portali wejściowych. Z powodu działania soli przy jednoczesnym zahamowaniu dyfuzyjności materiału nastąpiło sedymentacyjne rozwarstwianie się kamienia.

Do wykonania cokołu i obramień portali zastosowano piaskowiec o przewodze spoiwa ilastego z dużą domieszką tlenków żelazowych. Materiał ten jest stosunkowo mało odporny na czynniki klimatyczne.

Sole powodujące destrukcje materiałów budowlanych pochodzą nie tylko z atmosfery i gruntu ale też, i to w dużej mierze z nagminnego stosowania soli kuchennej do odładzania chodników w okresach zimowych.

Kolejnym powodem niszczenia tynków jest niesprawne obróbki blacharskie. Na elewacji tylnej w pasie nad wejściem stwierdzono przeciekanie rynien dachowych. Może być to spowodowane uszkodzeniami blachy bądź zapchaniem koszy lub rur spustowych.

Generalnie stan zachowania tynków i kamieniarki jest bardzo zły. Prawdopodobnie w niewielu tyko miejscach tynki zachowują się w dobrym stanie a to z powodu uszczelnienia ich cementowymi narzutami.

Stolarka okienna jest w złym stanie technicznym i najlepszym rozwiązaniem w tym wypadku będzie jej wymiana w formie zgodnej z oryginałem.

Drzwi wejściowe obu portali wykonane są z drewna dębowego. Ich stan zachowania pozwala na ponowne zastosowanie w obiekcie po przeprowadzeniu prac renowacyjnych.

Na elewacji stwierdzono istnienie natynkowych instalacji elektrycznych i telefonicznych, które zdecydowanie psują estetykę obiektu.

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH.

Ze względu na zły stan techniczny elewacji istnieje konieczność całkowitej wymiany tynków oraz wykonanie kompleksowych prac konserwatorskich w zakresie renowacji detalu dekoracyjnego jak i elementów kamiennych.

PRACE TYNKARSKIE.

1. całkowite skucie zdeintegrowanych i odspojonych tynków aż do podłoża,

2. usunięcie glonów i porostów metodą mechaniczną i chemiczną szczególnie w strefie schodów elewacji tylnej i bocznej,
3. stabilizacja podłoża w miejscach jego zniszczenia poprzez strukturalne nasycenie go preparatami wzmacniającymi i gruntującymi,
4. wyrównanie podłoża zaprawami mineralnymi,
5. wykonanie bruzd pod wszelkie instalacje elektryczne i telefoniczne,
6. wykonanie tynków mineralnych dwuwarstwowych z zastosowaniem siatki podtynkowej na całej powierzchni elewacji z wykończeniem szlichtą z widocznym uziarnieniem,
7. malowanie elewacji zgodnie z ustaloną kolorystyką farbami krzemianowymi.

W trakcie wstępnych prac tynkarskich należy dokonać wymiany stolarki okiennej montując ją w płaszczyźnie lica muru.

Szczególnie ważne jest odtworzenie delikatnego boniowania na lizenach bocznych ryzalitów, oraz pionowych profili ich krawędzi. Stanowią one ważny element dekoracji całego założenia architektonicznego.

PRACE KAMIENIARSKIE.

Stan zachowania elementów kamiennych wymaga wykonania kompleksowych działań konserwatorskich.

1. usunięcie z powierzchni kamienia wszelkich nawarstwień tynkarskich, glonów i porostów,
2. usunięcie starych spoin oraz luźnych zdeintegrowanych fragmentów kamienia,
3. zabezpieczenie antykorozyjne widocznych elementów montażowych,
4. chemiczne zabezpieczenie powierzchni preparatami glono i grzybobójczymi,
5. wzmocnienie strukturalne osłabionego kamienia,
6. wykonanie kitów uzupełniających,
7. założenie nowej spoiny,
8. scalenie kolorystyczne kitów,
9. hydrofobizacja całej kamieniarki.

W przypadku stwierdzenia zasolenia przekraczającego przyjęte normy należy wykonać jego odsalanie metodą okładów (swobodnej migracji soli).

DETAL DEKORACYJNY.

Elementy dekoracyjne zatraciły swój pierwotny charakter z powodu późniejszych nawarstwień.

W związku z tym należy wykonać:

1. delikatne oczyszczenie detalu z wtórnych nawarstwień tynkarskich metodą mechaniczną mając na względzie szczególną dbałość o nie uszkodzenie i tak bardzo słabego materiału ,
2. wzmocnienie i podklejenie osłabionych elementów,
3. uzupełnienie ubytków zaprawami mineralnym zgodnie z ich rysunkiem,
4. ewentualne zdjęcie form i wykonanie rekonstrukcji detalu w przypadku całkowitego jego zniszczenia,
5. malowanie detalu w technologii farb krzemianowych zgodnie z zatwierdzoną kolorystyką.

BLACHARKA.

W czasie opadów zaobserwowano ściekającą wodę przy środkowym koszu dachowym elewacji tylnej. Należy dokonać gruntownego przeglądu wszystkich opierzeń i dokonać niezbędnych napraw.

MATERIAŁY KONSERWATORSKIE I TYNKARSKIE. TECHNOLOGIA PRAC.

MATERIAŁY TYNKARSKIE.

Uzupełnienia w licu muru oraz wstępne tynkowanie elewacji należy wykonać tynkami mineralnymi, gotowymi. Zalecane jest zastosowanie zapraw firmy BAYOSAN w zakresie całej technologii ze wstępną obrzutką. Wcześniej jednak należy ściany zagruntować i wzmocnić w miejscach destrukcji podłoża. Do tego celu zaleca się zastosowanie głęboko penetrującego preparatu DUPA - GRUND firmy CAPAROL, a do zwiększenia przyczepności zapraw SILITOL KONCENTRAT.

Na tak przygotowane podłoże należy założyć tynk właściwy dwuwarstwowy składający się z warstwy klejowej ISPO 1 (jedynka) i zatopionej w niej siatki podtynkowej (siatka 650 /00/162 o gramaturze 162 g/cm² firmy CAPAROL) oraz warstwy wykańczającej w postaci zaprawy KLASIK firmy STO.

Zaprawa ta posiada wypełniacz w postaci włókien co w całym zakresie proponowanych materiałów ograniczy do minimum możliwości pęknięcia tynków w skutek pracy murów i samych tynków.

Zaprawa wykańczająca posiada frakcję uziarnienia które pozwalającą uzyskać pewną szlachetność tynków.

Zacieranie należy wykonać packami filcowymi.

W przypadku gdyby po skuciu tynków okazało się, iż mury posiadają znaczne zasolenie, wówczas w strefie przyziemia do wymaganej wysokości należy zastosować tynki renowacyjne systemu VTA.

Technologia ta w swych trzech warstwach tynkarskich pozwala zakumulować nagromadzone w murach sole i nie dopuszcza do powstawania na ścianach wykwitów, przebarwień i złuszczeń.

Systemy te w szerokim zakresie oferują firmy BAJOSAN i SAKRET.

Do malowania elewacji należy zastosować farby krzemianowe o wysokiej dyfuzyjności.

Proponuje się zastosowanie farby firmy CAPAROL SILITOL FASSADENFARBE z użyciem gruntu SILITOL KONCENTRAT 111.

Farby te ze względu na dużą odporność na warunki atmosferyczne i wysokie parametry techniczne, konieczne na starych murach, na długi czas zachowują walory estetyczne elewacji.

DETALE SZTUKATORSKIE I ELEMENTY CIĄGNIONE.

Do wykonania profili ciągnionych lizen i pilastrów proponuje się zastosowanie

BAYOSAN SG 87 do odlewów sztukatorskich,

BAYOSAN FG 88 do wykonania profili ciągnionych,

BAYOSAN FF 89 do wykańczania profili ciągnionych,

ATLAS REKORD białą masę szpachlową można zastosować do uzupełnień ubytków w detalach dekoracyjnych rozet i fryzów dekoracyjnych.

Są to zaprawy mineralne spełniające wysokie wymogi technologiczne wymaganych prac.

Powyższe materiały mogą być zastąpione przez materiały innych firm pod warunkiem, iż posiadają one równie wysokie wymagania konieczne dla materiałów konserwatorskich.

MATERIAŁY DO KONSERWACJI KAMIENIA.

Oczyszczanie kamienia z zapraw i wszelkiego typu grubych nawarstwień należy wykonać mechanicznie w bardzo delikatny sposób aby nie uszkadzać profili kamienia w szczególności na opaskach portali.

Doczyszczanie wodą pod ciśnieniem można wzmocnić poprzez zastosowanie pasty FASSADENREINIGER-PASTE firmy REMMERS bądź słabego 3% roztworu kwasu fluorowodorowego (HF).

Do zabezpieczenia kamienia przed porastaniem stosuje się ogólnodostępne środki grzybo i glonobójcze ale takie, które nie powodują jego przebarwiania i uszczelniania .

Do takich środków należy min. Lichenicida.

Do uzupełnień ubytków zastosować kity barwione w masie FUNCOSIL firmy REMMERS.

Wzmocnienie kamienia wykonać preparatem FUNCOSIL STEINFETIGER OH firmy REMMERS, natomiast hydrofobizację przeprowadzić preparatem SNL firmy REMMERS.

WNIOSKI KOŃCOWE OPISU

Wszelkie prace prowadzone na obiekcie winny być konsultowane z odpowiednimi służbami konserwatorskimi.

Jakiegokolwiek odkrywki dokonane w trakcie prac remontowych a będące istotnymi elementami przywracania pierwotnego wystroju elewacji winny być natychmiast zgłoszone konserwatorowi zabytków, Inwestorowi i inspektorowi nadzoru konserwatorskiego w celu uzyskania decyzji i akceptacji dalszych działań.

Prace budowlane i konserwatorskie należy powierzyć firmie posiadającej do tego odpowiednie kwalifikacje i doświadczenie w pracy na obiektach zabytkowych.

WNIOSKI:

Z przeprowadzonych badań stratygraficznych wynika, iż elewacja pierwotnie rozmalowana została w trzech kolorach.

Monumentalną architekturę portyku tj. kolumny z bazami, głowicami i całym tympanonem, oraz gzyms dachowy pokryto farbą o kolorze zgaszonej szarości. Ten sam kolor posiadają boniowane lizeny ryzalitów bocznych (wewnętrzny i narożny) tj. szary **9590 wg KEIM PALETTE Exclusive.**

Powierzchnie ścian pomiędzy lizenami boniowanymi oraz pozostałe płaszczyzny elewacji tj. przestrzenie pomiędzy oknami i pod nimi mają kolor szaro zielony **9251 wg KEIM PALETTE Exclusive.**

Najciemniejsze są detale dekoracyjne czyli same ornamenty roślinne fryzu i rozet. Posiadają one barwę ciemno szarej zieleni **36231 (wg STOColor System) .**

Elewacja pierwotnie rozmalowana została w kolorach stonowanych. Kolorystyka portyku nawiązuje do barwy kamienia zastosowanego na opaski portali i w założeniu ma stanowić jedność architektoniczną. Zastosowanie tego samego koloru na boniowanych lizenach ryzalitów ma stanowić podporę dla ciężkiego wówczas gzymsu dachowego.

Rozmalowanie pozostałych ścian w kolorze cieplej urowej zieleni nawiązuje do ugrowego naturalnego kamienia cokołu.

Do ustalenia zasadniczych kolorów elewacji posłużono się paletą KEIM Exclusive ze względu na najlepszy zestaw porównawczy kolorystyki dla obiektów zabytkowych.